

említett megtagadó végzés ellen beadott felebbezés az illetékszabás 13. tételének 12. pontja szerint 1 frt. bélyeg alá esik.

17. Az 1874.-iki XXXV. törvénycikk 36 és következő §§.-ai értelmében megalakítandó közjegyzői kamarák állása, az őket megillető hatáskört tekintve, a bélyegkötelezettségre nézve közhatóságokéval egyenlő levén, a magánfelek által hozzájuk intézett beadványokra, valamint a közjegyzőknek nem hivatalos levelezésére az illetékszabás 13. tételének határozmányai alkalmazandók. — A bélyegmentes beadványokra nézve pedig irányadó az illetékszabás 14. tétele.

A közjegyzői kamarának a közhatóságokkal, közjegyzőkkel vagy felekkel folytatott levelezései, valamint összes tárgyalási iratai, melyek közé a fegyelmi ügyek is tartoznak, bélyegmentességben részesülnek, mely kedvezmény azonban a peres eljárásra nem terjed ki.

18. Az illetéki szabályok 255. §-ában rendelt bélyegellenőrzési szemlét köteles a pénzügyi igazgatóság a közjegyzői irodákban s illetőleg a közjegyzői kamaráknál időről-időre megtartani.

41626/1875. P. Ü. A királyi közjegyzők könyvei után járó bélyegilleték lerovási módja iránt. A pénzügyi közlöny 34. számában és a hivatalos lap 171. számában közétett 38,411. számú itteni körrendelet 13 pontjára vonatkozólag, a bélyeg lerovási módja iránt felmerült kételyek eloszlatásául és az említett szabály egyöntetű alkalmaztatásának céljából ezennel kijelentetik, hogy a kir. közjegyzőknek az idézett pontban felsorolt könyvei után járó bélyegilleték akként rovandó le, hogy az illető ügykönyv ivről ivre a használt papir nagyságának megfelelő bélyegjeggyel láttassék el, mely bélyegjegyet a könyv minden egyes ívére a használatbavétel megkezdésekor kell felragasztani és az illető ivre vezetett szöveg első szavaival keresztül írni.

Miről az érdekelt közjegyzők alkalmazkodás végett azonnal értesítendőek.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→: Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fumei kir. közjegyző.

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik havonként egyszer.

TARTALOM: A közjegyzőség kardinális alapelvei. — Az új örökösödési eljárás hiányai a tulajdonjognak telekkönyvi átíratása szempontjából. — A örökösödési eljárásról. — Nyílt kérdések és válaszok. — Vegyesek.

A közjegyzőség kardinális alapelvei.

A „Folyóirat” 5-6 számában közölve lett a központi bizottság törvénytervezete, mely a közjegyzői törvény módosítását akarja; itten keresve és megtalálva lettek az *alapelvek* is, melyekre fektetni lehet a módosításokat.

A tervezett módosítás alapelveinek ismét van alapja és ez a *kényszer*, magának a módosításnak pedig (csak a lényegét veszem számításba) van három iránya a szerint a mint bizonyos *személyek, dolgok és testületek* jogi viszonyait érinti.

Ez az alapelv és ezek az iránypontok azok, melyek arra készítettek, hogy tollat vegyek és telfogásomat elmondjam e módosításokra nézve.

Ha a módosítások alapelveinek az alapja a kényszer, akkor nincs jogász ember, de nincs józan házi észszel felruházott érző lény egy is, a ki első tekintetre gondolkozóba ne esnék s azután bátran ki ne mondja, hogy ily alapon a közjegyzőség, avagy bármely jogi intézmény soha *természetes* uton ki nem fejlődik; természetellenes fejlesztés pedig jogállamban lehetetlen is, sikertelen is.

Más kifejezések szerint a központi tervezet indokolása a közjegyzőség alapja és létfeltételeként szabja meg a *jogi közhitelességet* és a *nélkülözhetetlen közbizalmat*.

Nem tudom akad-é subjektív fölfogás, mely ugyanazon egy institutionál összeegyeztethetőnek tartsa a kényszert és a közbizalmat — én legalább összeegyeztetni nem tudom; de sőt állítom, hogy e két fogalom egymást kizárja, azért a ki őszinte barátja a közjegyzői intézmény természetes fejlesztésének, egyiket vagy másikat ki kell hagynia okvetlenül minden szándékolt módosításnál. Miért adjam én itt a kényszer és bizalom fogalmának etimologiai, juridikai magyarázatát; minden ember tudja, tapasztalja, hogy e két fogalom egymást kizárja, ellenhatásúak és az eredményt ez okból nullificálják minden, de minden téren. A közjegyzőség működési alapjául fektetni a kényszert, annyi mint ugyanezen intézménytől elzárni a közbizalmat; vagy megfordítva: ha bírja a közjegyzőség a bizalmat, akkor fölösleges minden kényszer. Jó tudni, hogy a kényszer csak engedelmességet idézhet elő, de bizodalmat nem (néha rászoktatás útján és kivételesen).

Sokat gondolkoztam már régtől fogva, hogy a többféle alapok között, melyik a közjegyzőség legtermészetesebb alapja; mert ha erre állithatnók egyszer társadalmunkban ezt az «5. ik kereket», akkor fejlődése biztos lenne. Tépelődéseim combinative folytak állandóan a birói és ügyvédi intézmény sorsával; mert hát azon közösségnél fogva, melyben a három intézmény áll a törvénykezés terén — egyiket is csak külön bírálni el: célhoz nem vezetne.

Én azt tartom, hogy a közjegyzőségnek ugyanaz az alapja, a természetes alapja, a mi a bíróságnak, mind a két intézmény egy alapon áll. Az ügyvédségnek más az alapja.

És valóban csak egy alapon helyezkedhetik el bíróság és közjegyzőség; ez az alap pedig nem más, mint az igazság. E tekintetben a két intézmény egy és ugyanaz. Már most rögtön föltűnik e nyomon a másik kérdés: miben különbözik tehát e két intézmény egymástól?

...Bocsánatot kérek ismételve, világért sem akarok én új igazságok Columbusa lenni, de tapasztalataim árán szerzett fölfogásomat előadni szeretem mégis, hátha az eddiginél helyesebb eszme vetődik föl itt vagy amott.

A különbség bíróság és közjegyzőség között csakis a hatáskörben áll. Volt szerencsém előadni e folyó iratban nézetemet a törvénykezési ügyek megosztására nézve és bizonyára, hitem szerint

ma is csak az biztosítaná a valódi sikert, ha a peres ügyektől szorgosan és szabatosan elvalasztatnának a perenkivüli ügyek és ezek adatnának kizárólag a közjegyzőknek, amazok kizárólag a bíróságnak: e felosztás adja a két intézmény közti különbséget.

Ne higye senki, hogy a míg a bíróságnál összehalmozva el látásra várnak peres és perenkivüli, sőt adminisztrationalis ügyek és a míg a közjegyzői intézmény alapjául oda poczkolni akarják egy időben a kényszert és bizalmat — a törvénykezés javulása egy hajszálnyit is meginduljon.

A bíró is, a közjegyző is az igazság alapján jár el; amaz az összes peres ügyekben, ez az összes perenkivüli ügyekben. Itt nincs kényszer, csak az ügyek természete szerint kívánatos munkamegosztás, és ha ez a munkamegosztás, úgy a mint az előbbi cikkemben bővebben kifejtettem — valóban bekövetkezik, akkor biztosítva van ügyforgalma specifikus kényszer nélkül és a forgalom általánosságánál fogva megszületik a nélkülözhetlen közbizalom is.

Ez a természetes munkamegosztás előnyére van a bíróságnak is azonkívül, hogy a közjegyzőség életét örökre biztosította, és másfelől — mert mint mondtam, combinative kell gondolkozni — nem sérti az ügyvédi érdeket sem.

Ha ezek előre bocsátása után a központi bizottság közölt törvény-tervezetében kiszemelt alapelveit tekintjük a módosításnak és ha ottan a személyi, dologi és testületi viszonyok szándékolt rendezését vesszük kritika alá: aggodalommal telik el minden dologértő a központi tervezet (Zimányi) iránt és csak abban talál kevés megnyugvást, hogy a kiegészítések meg vannak ígérve.

A tervezet szerint ugyanis kényszernél fogva közjegyző kell, hogy csinálja az ügyleteket akkor ha a.) kiskorúak, gyámság alattiak szóval nem önjogúak érdekéről van szó: b.) akkor is, ha ingatlan javak képezik az intézkedés tárgyát bizonyos személyek között és c.) akkor is, ha állami, hatósági, közalapítványi, kincstári javakra vonatkozik az ügylet t. i. kölcsönös beleegyezés alapján létrejött ügylet, melyről aztán okirat készítenendő.

Mind a három irányban meg van az aggodalom e megszorítás ellen és nem csak az érdekeltek részéről, hanem a törvényhozó állam, a nagy közönség és az országban törvényes alappal bíró többféle régi institutiók részéről. Gondolkozzunk csak a dolog felett,

Nézzük először a személyre vonatkozó megszorításokat, vagyis a közjegyzői kényszer azon irányát, melynél fogva nem önjogú személyek ügyletei közjegyző előtt kell hogy köttessenek. E követelmény nyomán mire bukkanunk reá? Arra, hogy a nem önjogúak ügyét ezután közhitelesség szempontjából egymás után *két gyámhatóság* fogja ellátni. Ha eddig nehézkesen ment a kiskorúak ügye előre *egy gyámhatóság* mellett, mi lenne ezután?

Előbb el kell törölni az árvaszéket az ő jóváhagyási, felülvizsgálati hatalmával együtt s csak azután ruházni fel a közjegyzőt e kizárólagos joggal; mert különben a közjegyző kivánt jogi közhitelessége, ha szakmunkáját egy, sokszor fiatal árvaszéki referens tapasztalatlansága elé kell hogy tartsa felülvizsgálat alá — semmivel se több mint a falusi jegyzőé, vagy bármely zúgírászé; *egyáltalában, ha a közjegyző munkája felülvizsgálat alá tartozik, akkor nem lehet szó közhitelességről* (kivéve az ellenbizonyítás és fegyelmezés eseteit). Itt az aggodalom egyik forrása.

Másodszor az ingatlan vagyon átruházásához szükséges okiratok fölvételét utalja a közjegyzőhöz a tervezet, de csak akkor, ha szülők és gyermekek, házasársak testvérek, unokatestvérek, gazdák és cselédek között létesül valamely *átruházási* ügylet (zálogról nem szól).

A kényszer maga helytelen, itten ismételni fölösleges; de hogy éppen a közvetlen legközelebbi vérrokkonság átruházásai szorittasanak közhitelesség szempontjából közjegyzői kényszer alá, midőn itt a szerződő felek bizalma inkább föltételezhető s a *kölcsönös* rászedetés elő nem fordul (apa birtoka megy fiunak, testvére testvérnek stb.) és mások meneküljenek a kényszer alól: belenyugodni nem lehet; mert a mai világban, hol «szemesé a vásár» az irányelv, korántsem úgy magyarázandó a közjegyzői közhitelesség, hogy avval harmadik személyek, nevezetesen: gyáva hitelezők, rosszhiszemű uzsorások érdekeit mentegessük; ez a balmagyarázat elvetendő egyszer s mindenkorra, hanem igen is kell a közhitelesség oda, hogy *a közjegyző eljárása biztosítsa a nagy közönséget arról, hogy a szerződés valódi tárgyát, a szerződő felek valódi akaratát írja szerződésbe és pedig a maga idejében.*

Mit tesz a közjegyző akkor, ha Pál hozzá megy Péter testvérével, kiket személyesen ismer (vagy igazoltat, mindegy); ha meggyőződik arról, hogy a Pál háza, mit Péter testvérének akar átadni (a cím se határoz) valóban a saját nevében áll telekkönyveileg; ha

felreérthetetlenül világos előtte a felek azon akarata, hogy Pál eladja, Péter megvegye a házat; ha végül meg van győződve, hogy az átruházás előtt semmi tjkvi akadály nincs . . . de van a közjegyző tudomása szerint Pálnak az eladónak 100 frt. adóssága, mely most nem terheli az eladott házat: mit tesz a közjegyző ily helyzetben? Valjon a 100 frtos hitelező érdekében megghiúsítja a felek valódi akaratát és az átruházást, a vagy foganatosítja az átruházást és a hitelező 100 frtja elől elírja a fedezetet? Mikor felel meg eljárása a kivánt közhitelességnek és közbizalomnak, inkább az első vagy a második esetben?

A központi tervezet alapeszméje és törekvése után itélve, a közjegyzőnek nem szabad megcsinálni az átruházást, ekkor vét a közhitelesség ellen; ugyanis mi itt a logikai eszmemenet?

A tervezet két osztályba sorozza a közönséget: egyik csoportba jönnek a vérrokonok, gazdák és cselédek, a kik között a kölcsönös bizalomnak sokkal magasabb fokú létezik; másik osztályba a közönség többi része, kicsi, nagy, öreg, ifjú, gazdag, szegény, adós, hitelező sat., szóval az érdekvilág idegen emberei, kik a nagy versenyben nincsenek bizalommal egymás iránt, sőt rászedik egymást galádul úton- útfélen, ha lehet, a nagy a kicsi fölé kerekedik, az erős elnyomja a gyengét, a fufang kijátszsa a hiszékenységet s így tovább mindenik hamis kártyát kever. És a tervezet szerint nem a hamis ügyletek megakadályozása érdekében kell a közhitelességet kényszer útján kiterjeszteni, hanem alkalmazni kell azon ügyletekre, melyek a kölcsönös bizalomnál fogva mint valódiak köttetnek *a felek között.*

Ez így nem jól van, a tervezet nagy csalódásban él; nem oda üt a hova néz. És hol a csalódás oka?

Ismétlem, hogy a közjegyzői közhitelesség és közbizalom valódiságát és értékét korántsem az határozza el, hogy a közjegyző működése a szerződő feleken kívül álló harmadik személyek érdeket védi-e vagy sem; hanem elhatározza az az igazság, mely működésének alapját képezi és a melynél fogva garantírozva van minden körülmények között, hogy a közjegyző útján mindenben éppen a szerződő felek valódi akarata érvényesült a szerződésbe tudatlanság vagy hamisság be nem esúszott.

A tervezet ezt azt az alapelvet nem fogadja el s az okozza csalódását. A tervezet alap gondolata szerint a vérrokonok és

házastársak közötti kölcsönös bizalom nem egyéb, mint harmadik személyek kárára dolgozó csalások és kijátszások nemtelen forrása: ezt ellenőrizni kell közhitelességgel és büntetni költségtöbblettel a közjegyző útján; másfelől pedig a társadalmi közhitel érdekében kell hogy működjenek; meg kell hogy hiúsítsa a felek valódi akaratát, hogy ez által valamely ismeretlen szándék valamikor előrukkolhasson. Ez képtelenség!

Nincsen a vérrokonok, házastársak, gazdák és cselédek ügyleteire szánt kényszer se hogy se indokolva: sőt az ellenkezője indokolható inkább, ha már jogállamban az ilyen kényszer valamelyes pártfogást érdemelne. A közjegyző nem követhet el olyan képtelen dolgot, hogy megbízóit, kiknek valódi akaratáról meggyőződött — magától elútasítsa mindaddig, míg netalán a felek akaratához tapadt törvénytelen rosszhiszeműségről meg nem győződött, mely esetben bűnpártolást követne el. *A közjegyzői általában a törvénykezési eljárásnak nem kriteriuma a jóhiszeműség, postulatuma csak a rosszhiszeműség kizárása.* Hiában akarja a tervezet (s általában az eddigi felfogás) társadalmunkban a jóhiszeműséget megvédelmezni akarni, emtor creditorque debet esse cautus, elég ha a rosszhiszeműség kizárására törekszik; miért van Pálnak 100 frt adóssága, azért még nem lehet rosszhiszemű az ő átruházása — ezt jól tudjuk több oldalról.

Harmadszor a közjegyzői kényszer azon irányra, melyek által állami vagy hatósági felügyelet alatt álló közintézeteknek, közalapítványoknak és a kincstárnak ingatlan javakra vonatkozó magánjogi igényei mások irányában állapítatnak meg, az okiratokat illetve átruházást szintén csakis közjegyző készíthesse meg — mondom a kényszer ezen irányra, ismét sok kifogás alá esik.

Mit gondol a tervezet, valjon ezen iránynál a közjegyzői közhitelességnek súlypontja hova esik? vajjon itten azért szükséges a közjegyzői kényszer, hogy a *szereződő felek* valódi akaratának érvényesülése legyen garantírozva, vagy azért, hogy a szerződő felek összejátszása ellen *3-ik személyek* érdeke megvédhető legyen mindenáron?

Én úgy hiszem, hogy 3-ik személyek érdekeit nem kell őrizni a csalástól, kijátszástól akkor, mikor maga az állam szerződik, mikor törvényes hatóságok, nyilvános közintézetek kötnek ügyleteket; sőt ennek egyszerű föltételezése is gyanúsítás, midőn látjuk, hogy az

állam, hatóság, közintézet rendesen gálántul viselkedik szerződés-kötésnél, minden esetre nem oly rigorositással, mint az önérdek rabjává vált egyes ember. Másfelül azt is hiszem, hogy a szerződő felek sem igénylik ilyen esetben a közjegyzői hitelességben rejlő ellenőrzést; mert azok az intézetek, alapítványok stb., melyek állami és közhatósági felügyelet alatt állanak, valamint a kincstár, melynek állandó szakértő képviselője van — egyaránt nincsenek rászorulva a közjegyzőre, mert ügyleteikhez meg adja a közhitelességet az a felügyelet a mely alatt állanak és az a szakértelem, a melylyel önállóan rendelkeznek. A tervezetnek ez a pontja sem tartható meg úgy, hogy a közbizalmat növelje a közjegyzőség iránt, hanem csak a végből, hogy igazolja a kényszert.

Kényszer alkalmazásától irtózik minden becsületes ember, a tervezet sem állítja oda dicsekvés számba e tulajdonságát, sőt igyekeznék takargatni; azonban ez az igyekezete még nagyobb és nagyobb hibába keveri. Tudja a tervezet, hogy kényszer el nem lehet erőszak nélkül; azt is tudja, hogy erőszak viszont erőszakot szokott szülni: ennél fogva kutatja szorgosan azokat a személyeket és viszonyokat a kik ellen és a hol akként lehetni alkalmazni a kényszert, hogy az visszahatást ne szüljön, vagy legalább enyhe lehessen a visszahatás.

A tervezet nem kívánja alkalmazni a kényszert sem önálló sem individualis személyek ellen, hanem csak kiskorúak, testületek s bizonyos viszonyok ellen; mert a társadalom önálló egyéneinek érdekvédő hatalmában ott látja a kényszer ellen felzúduló visszahatást, ámde a kiskorúak gyámoltalanságától, a testületek galantságától és a viszonyok hallgatagságától nem fél és ezek ellen bátran proklamálja a kényszert, holott épen ezeknek nincs rá szükségük, ezek árvaszéki és közhatósági felügyelet alatt állanak amúgy is, már több közhitelesség fölösleges rájuk nézve.

... Az eddigi kritika nyomán elértem oda — gondolatom szerint — hogy a bajok orvoslása helyett teljesen lehetetleníttem a közjegyzőséget és jogosan kérdeheti most már akárki, hogy miért nem törlik el az egész intézményt, ha sem ott, sem itt nincs neki működési köre? Mondom jogosan kérdeheti, de sőt jogosan követelheti akárki az intézmény eltörlését, ha *mai törvénykezési rend-*

szerünket tekintve, kiveszszük a közjegyzőség alól azt az alapot, mely eddig idegleinesen fentartotta t. i. a kényszert, a melynél fogva szorítva volt eddig a közönség a közjegyzői hatáskör kizárólagosságához; vagy helyesebben, a tervezett központi módosítást folytonosan szem előtt tartva: ha a nem önjogúak felett amugy is ott van már a közhitelességet potló gyámügyi felügyelet, ha a testületi ügyek vezetésében tapasztalható intelligencia itten nélkülözhetővé teszi a közhitelességet, ha ez önjogu individualis egyénekre, félve a visszahatástól, nem lehet rákényszeríteni a közhitelességet — ugyan hol és miben találjuk meg a közjegyzőség létjogosultságát?

Mindenben s így a törvénykezésben is legnehezebb a *szervezeti szabályok* helyességének feltalálása. Az anyagi jog kriteriumai meg vannak a velünk született érzésben; de az alaki jogszabályok kelyessége csak gazdag tapasztalatokkal kapcsolatos eszélyességből származtatható. Hogy állítsuk fel hivatalainkat és azokhoz minő ügyeket utaljunk? megoldani igen nagy feladat.

Ha mai szervezeti törvényeinket vizsgáljuk és a mai rendszert továbbra is meghagyjuk — föltéve, hogy valóban őszinték akarunk lenni — akkor a közjegyzőségre csakugyan nincs is másként semmi szükség, csak mint *járásbírósi segédszemélyzetre*, melynek ily minőségben van függése, de a felügyelet miatt nincs önálló közhitelessége és eszközül szolgál az államkormány érdekében arra nézve, hogy a közönség megterhelését fokozza — értem ez alatt azt a manipulatiót, hogy a közadózásból élő ingyenes bíróságtól a közönség a külön díjazandó közjegyzőhöz van utalva tárgyaláskor s eként egy dologért kétfelé kell fizetnie kétszeresen.

A közviszonyok figyelmes számbavételén alapuló eszélyes rendszerváltozás nélkül, úgy a hogy ma vagyunk — a közjegyzőség valóban csak ötödik kerék törvénykezésünkben. Nagy dolgok kel- lenek ide, egy egész rendszerváltozás gyökerestül, hogy a közjegyzőség valóban az legyen a mi, t. i. *közhitelességénél fogva egy bizalomra jogosult hatósága igazságügyi szervezetünknek*. A folyó irat 5-ik számának első cikkében az iránypontok helyes határvonalakat állapítanak meg egészben. Nem lehet a mai közjegyzőséget módosítani, illetve céltalan törekvés lenne, csak egészen újra építeni új rendszer keretében; addig legfeljebb imitt-amott poczkolható, hogy össze ne essék idő- nap előtt.

És annak az új rendszernek a titka nem áll egyébben semmi- ben sem, csak helyes munkafelosztásban a törvénykezés terén is, mint bármely más téren. A helyes munka-felosztás törvényeit — azt hiszem — lesz alkalmam és időm egykor kifejteni körülménye- sebben; itt most röviden, hogy mostani felfogásom hézagosságát némileg pótoljam — e tekintetben ismét hivatkozom korábbi cik- kemre, mennyiben a kapcsolat kölcsönös kiegészítésre vár.

Abban az eljövendő új rendszerben pedig — mert el kell jönnie okvetlenül, ha igazságügyünk bajait orvosolni akarjuk — nem a gyűlöletes kényszer fog bizonyos ügyeket, bizonyos személyeket a közjegyzőhöz utalni; hanem a törvény az ország összes lakossá- gának minden ügyét közjegyzői hatáskörbe sorozza, melyek peren- kivüli természetűek; a közjegyzőség mint szükséges intézmény, ha- tóság lesz perenkivüli ügyekben épen úgy mint, a bíróság peres ügyekben; a közjegyzői hatóság tagjainak qualificatiója, független- sége és fegyelmezése ugyanazon garantiákat, nyújtja mint a bírósági tagoké; közjegyzőség és bíróság ugyan azon az alapon koordinált viszonyba jut, amaz a perenkivüli,- emez a peres ügyek terén. Ez a közös alap a törvényes *igazság*. Nem fog érdeket védelmezni sem bíró, sem közjegyző a maga eljárásában, hanem csakis a törvényes igazságot; az érdek-védelmet hagyják az ügyvédeknek, a kik, hogy feladatukat végezhessek, egyenesen a *hűségre* helyezkednek mint alapra.

Rendszer - változás kell, — az bizonyos!

Bölony László.

Az új örökösödési eljárás hiányai a tulajdonjognak telekkönyvi átíratása szempontjából.

Miután a telekkönyvi állapot rendezésével még igen sokan nem törődnek, sőt ezen új intézmény a nép vérébe még át nem ment s különben a műveltebb osztályok is a tulajdoni és teherlap rendbentartására a megkívánt gondot nem fordítják, ezen általában elterjedt közönyösség folytán keletkezheto bajok csökkentése, va- lamint a telekkönyveknek a tényleges birtoklásnak megfelelő rend-

bentartása szempontjából az 1894 évi XVI. t. cz. 4-§-a azt rendeli, hogy ha a hagyatékhöz ingatlan vagyontartozik és az örökhatóság eljárási megindítását nem kérte az érdekeltek valamelyike, sem pedig ugyanazon határidő alatt örökhatósági vagy hagyományi bizonyítvány kiadása iránti kérelmet elő nem terjesztettek, a hagyatéki eljárás hivatalból indítandó meg. A törvényhozás ebbeli szándékára engednek következtetni az idézett törvény 67., 68., 69., 70. §§ is, a melyek által az ottan felsorolt esetekben a telekkönyvi állapot rendezése céljából követendő eljárás meghatározatik.

Ezen cél elérhetése szempontjából a már többször említett törvény 40. §-a rendeli, hogy a leltárba hivatalból foganatosított kinyomozás után felveendő minden vagyontárgy, mely az örökhatóságnak elhalálozasakor birtokában volt; valamint a belügyi és az igazságügyi m. kir. miniszterek 1895. október 11-én 43194/I. M. sz. a. kelt, az örökhatósági eljárásról szóló 1894. XVI. törvényczikk végrehajtása tárgyában kibocsátott rendeletének 43. §-a szerint az ingatlanokat és az azokkal egy tekintet alá eső dologi jogokat telekkönyvi számok szerint pontosan megjelölve s a telekkönyvi adatokra való hivatkozással kell felvenni a leltárba.

Azonban közjegyzői gyakorlatom alatt azon tapasztalatot mérítettem, hogy mindazon vidékeken, a hol még mindeddig telekkönyvi betétek behozva nincsenek, tehát a katasteri helyszámokkal nem azonosított telekkönyvek még érvényben vannak, ezen eljárás nem elegendő, azért, mert a leltározást végző kör- vagy községi jegyzők a katasteri birtokívek alapján állapítják meg az ingatlanok becsértékét s a községnél a helyszínelés óta másolatban elfekvő (tehát az időközi változásokat ki nem tüntető) telekkönyvkönyvi állapotot s a mennyiben a leltárban megnevezett telekkönyvkönyvekben időközi változás elő nem fordul, csakis ezen telekkönyvkönyveknek hiteles kivonatai állíttatnak ki a telekkönyvi hatóság által.

Már pedig, miután a telekkönyvi betétek és a telekkönyvkönyvek között azon lényeges eltérés létezik, hogy az elsőben a telekkönyvi birtokosnak egy községben fekvő összes ingatlanai egy betétben foglaltatnak, holott az utóbbiakban rendszerint a birtokváltozások a helyszíneléskor felvett, esetleg egy ujonnan nyitott telekkönyvkönyvben vezetnek keresztül, nem tömeges, de egyes

részleteknek időnkénti vásárlása esetén tehát a birtokos a község több telekkönyvkönyveiben, még pedig, a mennyiben a birtokszerzés ideje alatt családi változások álltak be, eltérő ismertető megjelölésekkel, van tulajdonosként bevezetve — hiszen már oly esetek is előadódtak, hogy az örökhatóság 30-40 telekkönyvkönyvben fordult elő mint tulajdonos — ily esetekben tehát a személyazonosságot és a hagyatékhöz tartozó telekkönyvkönyvek számait a mellékismertetések eltérő bejegyzése folytán csak a családi és birtokviszonyokat ismerő örökhatóság és idősebb községi előjárók közreműködésével lehetséges megállapítani.

Hasonló család- és melléknév esetén, a mi igen gyakran fordul elő, ha az örökhatóság a telekkönyv behozatala, vagy az első birtokszerzés alkalmával a tulajdonjognak bekebelezése idejében megkiskorú vagy nőtlen volt s életében többször nősülvén, nemcsak az egyes nőkkel, de az özvegyiségnek ideje alatt elaprózott ingatlanokat vásárolt, a telekkönyvi adatokat a telekkönyvi hatóságnál elfekvő telekkönyvkönyvek betekintése s az ott vezetett betűrendes névmutató segítségével nélkül kipuhatolni nem lehet.

Mindezek daczára sem a törvény sem a végrehajtási rendeletben oly intézkedések nem foglaltatnak, hogy a mennyiben a község vagy a körjegyzőség székhelyén a telekkönyvi adatok pontosan meg nem állapíthatók, a leltározó közeg azokat az érdekeltek vagy a viszonyokat ismerő személy közbenjárásával a telekkönyvi hatóságnál puhatolja ki — s miután a leltár felvételeért a kör- illetve községi jegyzők számára megállapított díjak oly csekélyek, hogy azok a telekkönyvi hatóság székhelyére szükségelt fuvar költségeit a legtöbb esetben nem fedeznék, ezen munkáért pedig a leltározó külön díjat s a netalán szükségelt fuvarmegtérítésre nem számíthat, annál fogva csak a községi adatok alapján kinyomozható telekkönyvi birtoktestek jelöltetnek meg a leltárban, s ennek folytán tehát csak a megnevezett telekkönyvkönyvek kivonatai mellékeltenek a hagyatéki iratokhoz s miután a hagyatéki tárgyalása alkalmával a leltár a telekkönyvi kivonatokkal egyez s a helyi viszonyokat nem ismerő kir. közjegyző nem szimatolhatja, hogy a hagyatékhöz még az említettekén kívül más ingatlanok is tartoznak, annál fogva ezekről intézkedés nem történik s azok továbbra is az örökhatóság nevében írva maradnak.

Előfordul az is, hogy a határnaphoz megjelent felek bemon-

dása, vagy a hagyatéki tárgyalás alkalmával megkísérelt egyezés folyamán ily kételyek merülnek fel s az érdekelt örökösök szakértelem hiányában a telekkönyvi állapotot megállapítani nem képesek: ily esetben tehát a tárgyaló közeg, az örökségre igényttartókkal a telekkönyvi hatóságnál a betürendes névjegyzék segítségével kijegyzi a telekjegyzőkönyvek számait s ez utóbbiak átvizsgálása után, a hagyatékhoz netalán még tartozó birtoktestekkel pótolja a leltárt, esetleg az adatoknak közlése mellett a leltár kiegészítése végett keresi meg a kör-, illetve a községi jegyzőt.

Azonban ily esetekben a legtöbb járásbíróság a telekkönyvi menetért illetve a kijegyzésért külön díjat meg nem állapít, azon indokolással, hogy az 1894. évi XVI. t. cz. 117. §-ban, meghatározott díjátalányért a kir. közjegyző ezen, mint a hagyaték tárgyalásával szorosan összefüggő cselekményt is tartozik teljesíteni. Ámbár, véleményem szerint, mindazon teendők, melyeket a kir. közjegyző a hagyatéki eljárás későbbi fejleményében végez, vagy melyeket a közjegyző helyett más tartozott volna elvégezni, vagy a felek maguk elvégezhettek volna, tehát a szóbanálló munka a hagyatéki tárgyalással szorosan összefüggő teendőknek nem tarthatók. Hason nézet nyilvánul oly esetekben, midőn az örökhagyó az egyes telekjegyzőkönyvekben a melléknevek, vagy a személyt ösmetrető családi állapot elterő megjelöléssel be van vezetve, a személyazonossági, illetve a telekkönyvi foganatosíthatás szempontjából a tárgyaló közeg által beszerzett helyhatósági bizonyítvány kiállítása által felmerült költség tekintetében.

Sőt a személyazonossági bizonyítvány szüksége esetén még azon eshetőség is merülhet fel, hogy a tárgyaló közeg által a községi előljárással közölt adatok alapján az érdekelt leg több esetben a kiállítással járó bélyeg és költség megtakarítása szempontjából a helyhatósági bizonyítvány beszerzésével nem törődnek s ámbár e nélkül a telekkönyvi átíratás nem eszközölhető, sem a törvény, sem a végrehajtási rendelet ez irányban nem intézkedik.

Ezen hiány rendelet útján pótolható, a mely által azon utasítás adatnék, hogy a mennyiben a telekkönyvi adatokat a községben bármely okból bizton kipuhatolni vagy megállapítani nem lehet, azok a leltározó közeg által a telekkönyvi hatóságnál jegyeztessenek ki, mely körülménynek a beszerzendő telekkönyvi kivonatok általi igazolása esetén, a leltározó külön díjazásban részesül; — a

személyazonossági bizonyítványt illetőleg pedig azt, e czímen járó külön díjainak megállapítása mellett, a tárgyaló kir. közjegyző az örökösök költségén szerezzé be. A külön díjat azért emelem ki, mert már az előzőleg kifejtettek szerint egyes járásbírák ezen munkát is a díjátalányban bennfoglaltak tartják, holott nézetem szerint ezen, mint a hagyatéki tárgyalás fejleményében végzett s különben a felek által is teljesíthető teendő, külön díjazás alá esik; hiszen méltányossági szempontból bírálva a dolgot, miután ily esetek leginkább a kisebb értékű hagyatékok tárgyalásánál merülnek fel, (mert az értelmesebb vagy vagyonosabb osztály a telekkönyvi állapot rendezésére mégis nagyobb gondot fordít) az amúgyis csekély 3 vagy 5 frtban megállapított díjátalányért még ezen munkának díjtalan teljesítését követelni nem lehet.

Még egy fontos körülményt nem hagyhatok említés nélkül, t. i. igen sok községben a telekkönyvek behozatala után keresztül vezetett a tagosítás és több helyen, részint a tagosítási új állapot hitelesítésének elodázása, részint pedig a telekkönyvi hatóságnak egyéb elfoglaltsága folytán az a telekkönyvekben mindeddig még foganatosítva nincsen. Ily esetekben, a mennyiben az örökösök fejeként, esetleg törzsenként egyenlő arányban és osztatlan állapotban veszik át az ingatlanokat, a telekkönyvezés szempontjából nehézség fenn nem forog.

Azonban, amennyiben az örökösök a már tagosítás útján kihasított egyes részleteket külön-külön veszik tulajdonukba, a fennálló törvény és rendeletek alapján a telekkönyvi átíratás oly könnyen nem eszközölhető és a tulajdonjognak az örökösök javára leendő bekebelezetethetése szempontjából alkalmas átadó végzés nem hozható.

Igaz ugyan, hogy az 1869. évi ápril hó 8 án 2579. szám alatt kelt igazságügyiministeriumi szabályrendelet 7. §-nak b) pontja e tárgyban akkép intézkedik, hogy, ha a tagosítás folyama alatt, vagy általában a telekkönyv átalakítása előtt valamely új birtokrészletre nézve a tulajdonos személyében időközben változás történt, az új tulajdonos neve a telekkönyv átalakításakor az átalakított telekjegyzőkönyvbe közvetlenül bevezetendő, ha az új tulajdonos az átalakítás előtt a telekkönyvi hatóságnál a változást igazoló okiratoknak és a felosztási földkönyv hiteles kivonatának felmutatása mellett, szerzett jogának a tulajdonlapra leendő feljegyzését kérelmezte. E bevezetés azonban a telekkönyvi hatóság által mindig oly

záradékkal rendelendő el, hogy a végleges bejegyzés csak a telekkönyv átalakításakor fog eszközöltetni.

Ezen rendelet azonban arról tanúskodik, hogy az annak fogalmazásával megbízott közeg a tagosítás és úrbéri rendezési ügyekre vonatkozó törvényeket és rendeleteket elméletileg tudta ugyan, de ezen ügyek gyakorlati keresztülvitelében járatlan volt s az ország népesebb vidékein a fennálló elaprózott birtokviszonyokat nem is merete; mert az idézett rendelet 3. §-ában intézkedik ugyan, hogy az okból miszerint jövendőre a régi birtok helyébe kiosztott új birtok könyvben kitudathassék: a folyamatban levő vagy pedig azontúl megindítandó mindennemű birtok szabályozásnál az eljáró úrbéri bíróság által a működő mérnök odautasítandó, hogy az egyéni birtok jelenlegi állapotának felmérésénél a birtokrészleteknek a telekkönyvben és telekkönyvi vázlatrajzokban előforduló helyrajzi számait megtartva, különösen a kihasítási tervezetet akkép szerkeszse, hogy belőle biztosan ki lehessen tudni, mely új birtokrészletek léptek a telekkönyvnek birtoklapjain bevezetett régi birtokrészletek helyébe s mely más változások történtek a szabályozás folytán a korábbi birtokkal.

Azonban ezen elméletileg igen üdvös intézkedés nem fogantatott mindazon birtokszabályozás alatt álló községekben, a melyekben ezen rendelet megjelenése alkalmával a régi állapot már felmérve és hitelesítve volt (már pedig a legtöbb tagosítási per a rendelet megjelenése alkalmával ezen stádiumban találtatott) az azontúl megindított birtokrendezési perekben az eljáró mérnök a nagyobb és elaprózottabb határokon az előírt azonosítást keresztül nem vezethette, illetve ki nem tüntethette azon okból, mert a telekjegyzőkönyvek behozatala óta a határ régi állapotának felmérése is időközben, akkoron a telekkönyvi intézmény ellen tanúsított közönbösség folytán, a fennebb jelzett idő alatt keletkezett birtokváltozások nagyobb részt telekkönyvileg keresztül nem vezették s az eladás, csere, osztály vagy eldarabolás esetei a telekjegyzőkönyvben fogantatva nem voltak. Minthogy tehát a birtokrendezés alapját képező tényleges birtokállapot a telekkönyvi állapottal megazonosítható nem volt, annál fogva a legtöbb esetben a szóban álló intézkedés fogantatásától el kellett tekinteni. Különben a fennebb említett azonosítás kitüntetése esetén is, ha a tagosítás tárgyát képező illetmény több tagban lett kiosztva, kitudni nem lehet, hogy melyek az egyes tagok, melyek a telekkönyvek birtoklapjain bevezetett régi birtok-

részletek helyébe léptek; mert a kihasítási tervezet illetve a felosztási földkönyvben felsoroltatnak a régi állapotú részletek a tényleges nem különben ennek a keresztül vezetett becslés folytán megfelelő osztályozott térséget kitüntető területtel s a tényleges nem különben az osztályozott holdaknak számszerinti megnevezése után, be van vezetve, hogy ezen területi illetőség fejében kihasítottak az új állapotú térképi számok, dülök és a térfogat megnevezésével bevezetett részletek; ily viszonyok közepette tehát, miután az egyesek járándósága nagyjából több dülőben lett kiosztva, a kihasítási tervezet, illetve a felosztási földkönyvből ki nem világlik, hogy az új állapotban megnevezett egyes tagok a régi állapot mely részleteiből keletkeztek. Minthogy pedig ezen utóbb nevezett körülményt legtöbb esetben a felosztási földkönyv hiteles kivonatával beigazolni nem lehet, annál fogva a szóban forgó rendelet intézkedéseire szorosán ragaszkodó telekkönyvi hatóságok a működő mérnök által elkészített áttekintés bemutatását kívánják, a melyben kitüntetik, hogy az eladás tárgyát képező terület a tagosítás alkalmával az e telekjegyzőkönyvek birtoklapjain bevezetett régi birtokrészletek melyike helyett lett kihasítva. Ezen mérnöki kimutatas ekkép csak parificatio alapján készül el, a telekkönyvi feljegyzés pedig amúgy is azon záradékkal fogantatottatik, hogy a végleges bejegyzés csak a telekkönyvi átalakításakor fog eszközöltetni.

A felsorolt okokból tehát a tagosítás folytán változást igazoló okiratoknak, illetve a felosztási földkönyv hiteles kivonatának felmutatása nem szükséges, mert ezek nélkül is, ha a telekkönyvi átalakítás alkalmával az érdekeltek, esetleg a jelzálogilag biztosított hitelezők, kifogást nem tettek, a végleges bejegyzés eszközölhető. Kisebb értékű hagyatékok vagy eladásoknál figyelembe veendő még azon körülmény is, hogy ezen, a tagosítás folytán beállott változást igazoló okiratoknak beszerzése érzékeny kiadást okoz. Tehát ily esetekben minden sérelem vagy joghátrány nélkül, a tagosítási okiratok felmutatásának mellőzésével elrendelhető, hogy a telekkönyvek átalakítása előtt, a tagosítás alkalmával kihasított egyes birtoktestek eladása esetén, vagy amennyiben több tagból álló ingatlan a hagyatéki eljárás folytán, az öröktársak közös tulajdonában meg nem tartatnék, de egyes részletek külön-külön egy vagy több örökös tulajdonába átmennének, a telekkönyvi hatóság az adásvételi szerződés vagy az átadóvégzés, illetve örökösödési bizonyítvány alapján a

szerzett jogot a tulajdonlapra feljegyeztesse azon egyidejűleges megjelöléssel, hogy az új állapotú tagosítási térképen az okírat, illetve az átadó végzésben megnevezett számmal ellátott részlet kinek tulajdonjába ment át — e bevezetés azonban a telekkönyvi átalakítás joghatályától függővé tétessék.

Végül, a mennyiben a volt úrbéreseknél kihasított legelő, vagy annak egy része a jogosultak közt időközben felosztott, de ezen utóbb nevezett állapot a telekkönyvben még keresztül vezetve nincsen, az egyesek tulajdonába esett részletek eladás vagy örökség folytán beállt birtokváltozás esetén a tulajdonjog feljegyzése a már fennebb jelzett módon szintén eszközölhető.

A telekkönyvek rendbentartása szempontjából tehát a 43194-1895 sz. a. kibocsátott igazságügyi ministeri rendelet a felsorolt esetekben jelzett módon kiegészítendő volna.

Décsi Lajos
trencsényi kir. közjegyző.

Az örökösödési eljárásról.

Az új örökösödési eljárást szabályozó 1894. évi XVI. törvény-cikk életbeléptétől egy fél év letelvével, ezen idő elegendő volt arra, hogy annak nemcsak jó, hanem rossz oldalai is megismerjünk, a kényszer hagyatéktárgyalás jövedelmezőbbségét megtudjuk és véleményünk mondjunk a felől, hogy vajjon a tervbe vett közjegyzői állások bátran, bizton, veszély nélkül rendszeresíthetők-e, vagy nem s ha igen: mily mérvben.

E cikk kerete a várva-várt új örökösödési eljárás rossz oldalainak kimutatására kevés. Ennélfogva azok sok, de kisebb hibáit most mellőzöm és a jelen alkalommal csupán a kilátásba helyezett hagyatéki ügyek szaporulatáról, a törvény 42. és 177. §-§-ról akarok szólni.

Az új örökösödési törvény életbe lépte előtt mindenki azt hitte, hogy a kényszer hagyatéktárgyalás következtében a hagyatéki ügyek száma megkétszereződik, sőt ezen reményben Szilágyi Dezső, akkori igazságügyi miniszter, a javaslat tárgyalása alkalmával azon véleményének adott kifejezést, hogy a közjegyzői állásokat a szervezettel egyidejűleg kell szaporítani:

Ebben mindnyájan keserűn csalódtak, mert a hagyatéki ügyek száma nem hogy megkétszereződött volna, hanem félannyira apadt le.

Igaz, hogy ennek sem a törvény, sem a járásbíróság nem oka, hanem oka első sorban az igazságügyi kormány.

Az igazságügyi kormány tudta jól, hogy az új örökösödési eljárás a járásbíró-ágok munkakörét nagy mérvben megszorítja, mindamellett azok létszámát seholsem emelte, s így azok egyéb halasztást nem tűrő dolgaik mellett, a hagyatéki ügyeket elvégezni képtelenek, minél fogva e folyamatba tett, jól-rosszul felszerelt, alantabb kimutatandó okból csekély számú hagyatéki ügyek folyó év elejétől, sőt régebbi időtől elintézetlenül a bírósági szekrényekben hevernek. Az igazságügyi kormánynak kellett volna gondoskodni, hogy legyen elegendő hagyatéki referens, kik mindjárt kezdetben szigorúan ügyeltek volna arra, hogy a törvény minden egyes szakasza, betartassék, hogy ne váljanak nevetségessé a törvényben a haláleset és leltár felvételére, a telekkönyvi másolatok és egyéb okmányok kiállítására és beszerzésére meghatározott azonnali, 3 vagy 8 napos határidők.

Számot kellett volna az igazságügyi kormánynak azzal vetni, hogy egy régi rendszer feladása és egy új rendszer behozatala nem csekély dolog. A jegyzők, anya- és telekkönyvvezetők nem sokat törődnek a törvény szigorú szakaszaival, gondolván azt, hogy az csak ügyis írott malaszt. Gondolkozásukban nem is csalatkoztak. Ime, már egy fél éve, hogy a törvény életbe lépett, s nincs senki, ki utánna nézne, hogy teljesítik-e köteleységüket, vagy nem, minden megy a régi, vagy pedig miután látják, hogy a bíróságnál velük mit sem törődnek, a réginél még rosszabb mód szerint.

A községi- és körjegyzők, vagy tulterheletségből, vagy hanyagságból, — tisztelet a kivételnek, — nem igyekeztek azon, hogy az új örökösödési eljárás szellemébe behatoljanak, sőt igen sokan, hogy azt legalább egyszer is átolvassák. Erről fényes bizonyítást tesz Biharmegye egyik járásbíróági és főszolgabírói székhelylyel bíró községének jegyzője által tett alábbi nyilatkozat. Ugyanis: A közjegyző kiment folyó év márczius havában a helyszínére tárgyalni. A tárgyaláson megjelent felek a közjegyzőnek bejelentették, hogy az örökösök közül kettő a tárgyalásra megjelenni nem akar. Erre a közjegyző megmagyarázta nekik, hogy az nem tesz semmit, az új örökösödési törvény az ily eshetőségekről intézkedett, meg nem

jelenésük a tárgyalás befejezésének akadályául nem szolgálhat. E szavak után a jegyző csudálkozó hangon felkiált; «*Micsoda! Új örökösödési törvény? Sohse hallottam életemben!*»

Az ily jegyző aztán a törvényben előirt záros határidőket be nem tarthatja, még akkor sem, ha akarná, mert annak létezéséről mit sem tud.

Ehhez járul aztán még a hagyatéki iratokhoz szükséges telekkönyvi másolatok beszerzése körüli nehézség is. A telekkönyvi hatóság a megrendelt telekkönyvi másolatokat nem 8 nap, hanem 6-8-12 hét alatt készítetteti el, miként azt számtalan esetem bizonyítja.

Ezekre lehet ugyan azt mondani, hogy a ki kötelességét nem teljesíti, az a törvényben irt bírságolást megkapja későbbben is. Hát igaz, csak hogy nem helyes okoskodás.

Nem helyes első sorban azért, mert a bíróságnak kellett volna kezdetben utasítással, esetleg szigorral fellépni, hogy a törvényben irt határidők pontosan betartassanak és így ezáltal a régi örökösödési eljárással szakítsanak, az ujjal alaposan megismerkedjenek, annak eleget tegyenek.

Nem helyes másodsorban azért, mert éppen a járásbírósgától kapnak a pontatlanságra alkalmat az által, hogy látták, hogy a járásbírósgok, kiktől félniök kellett volna, egyéb munkával túl vannak terhelve, reájuk sem hederitenek.

Ezekre is lehet mondani, hogy azért kötelességöket teljesíthették volna, mégis, sőt teljesíteniök is kellett volna mindannak dacára; nem mentség az alantas közegre, hogy a fölötte álló hatóság bármi, oknál fogva, a maga teendőit nem végzi el.

Hát mentségnek rossz lehet, de magyarázatnak megáll.

A ki az életben, gyakorlatban ezt figyelemmel kísérte, at meggyőződhetett arról, hogy igenis az alsóbb közegekre már akár helyesen, akár nem nagyon is nagy befolyással van, hogy a felettök álló bíróság a hagyatéki ügyekben miképen jár el.

Ha munkásságot, erélyt látnak, tapasztalnak, ők is másképen gondolkoznak, dolgoznak, s így lehetővé lett volna téve, hogy az új örökösödési eljárás minden zökkenés nélkül kerékvágásba jöjjön, mig ellenben így, mennyi idő, munka és fáradságba fog majd kerülni, hogy az eddigi folytatott, s egy fél év óta még jobban meg-

erősített rendszerrel szakítsanak és a törvényben meghatározott időre kötelességeiket teljesítsék.

Ezekben rejlik másik oka annak, hogy a hagyatéki ügyek száma megkevesbedett.

Sokan mondják, hogy az 1894. évi XVI. törvényczikk 117 §-ában irt dijskála az 1886. évi VII. t. cz. 32 §-ában irt dijská'ával szemben némi javulást mutat.

Ezt tagadom. Az egész csak látszat. E végett szükséges ki-mutatnom, hogy a leltári becsérték mi alapon állapított meg az új örökösödési törvény életbe lépte előtt, s mi alapon állapított meg annak életbe lépte óta.

Az új örökösödési törvény életbe lépte előtt a hagyatéki va-gyonok leltári becsértéke az illetéki törvény 64-67 §-ai szerint adó alapján állapított meg, s ha az ekkép kijött érték a forgalmi be-csértéknél kisebb volt, a 46/886 és 437/876 I. M. számú rende-lek a közjegyzőknek kötelességévé tették, hogy a tárgyalás során az adó alapján megállapított leltári becsértéket a forgalmi becsér-tékre emeljék fel.

Nagyon természetes, hogy az utóbbi az előbbinél mindég jóval magasabb volt.

E helyett az új örökösödési törvény 42. §-a azt mondja, hogy ha az érdekeltek becslést nem kívánnak, a becsérték az 1881 évi LX. t. cz. 148 §-a első bekezdésének rendelkezéseihez képest álla-pítandó meg.

E szerint a leltári becsérték a szőlőknél és házosztály adó alatt álló ingatlanoknál az évi államadó kétszázszoros összege, házbér- és földadó alá eső más ingatlanoknál az évi államadó 100-szoros összege leend, megjegyvezvén, hogy az ingatlanok után fizetendő általános jövedelmi pótdó és községi adók számításba nem jönnek.

Példa kedvéért becsértékelek 2, általam ismert hagyatékot mind-két módszerint.

I. A) nagyváradi volt lakos hagyatékának értéke	
a) adóalapján	489727 frt 25 kr.
b) forgalmi becsérték szerint	1039927 » 25 »
tehát az adó alaponi becsérték	550.000 frttal,
vagyis 100-115 ⁰ / ₀ -al kevesebb, mint a forgalmi becsérték.	

A közjegyző díja:

1. A régi törvény szerint:

a) az adó alaponi összeg után	725	frt
b) a forgalmi érték után	1550	»
	<hr/>	
az utóbbi szerint tehát	825	frrtal

több.

2. Az új törvény szerint:

a) az adó alaponi összeg után	745	frt
b) a forgalmi érték után	1570	»
	<hr/>	
tehát	835	frt,

vagyis 100-115⁰/₀-al több.

Ismeretes hogy a régi törvény szerint a tárgyalási díj 300, az új szerint 1000 forintnál több nem lehet; a fenti végösszegeket azért tüntetem ki, hogy a differenciát még világosabban kimutathassam.

II. B) nagyváradi volt lakos hagyatékának értéke:

a) adó alapján	8350	frt
b) forgalmi becsérték szerint	36000	»
	<hr/>	
tehát az adó alaponi becsérték . . .	27650	frt,

vagyis 240⁰/₀-al kevesebb, mint a forgalmi becsérték.

A közjegyző díja:

1. A régi törvény szerint:

a) az adó alaponi összeg után	12	frt
b) a forgalmi összeg után	44	»
	<hr/>	
az utóbbi szerint tehát	32	frt,

több.

2. az új törvény szerint:

a) adó alaponi érték után	20	frt
b) a forgalmi érték után	64	»
	<hr/>	
tehát a forgalmi érték alapján való becsérték szerint	44	frt,

több, vagyis 240⁰/₀-al.

Ezekből láthatjuk, hogy az I-ső számú hagyaték után a díj a régi törvény szerint, mindkét esetben, 300 frt, az új szerint 745, illetve 1000 frt, a II-ik számú hagyaték után a régi szerint 12, illetve 44 frt, az új szerint 20, illetve 44 frt.

Az első számú példa végösszege szerint a differentia mindkét esetben 20 frt, a II-ik szerint 8, illetve 10 frt.

Ám az 1886. VII. t. cz. 33 §-ának 2-ik bekezdése értelmében oly hagyatékknál, melyek nehézségekkel járnak és sok idő vesznek igénybe, a közjegyző jogosított a tárgyalási díjat kétszeresen számítani.

E szerint a díj az I-ső számú hagyatékknál, a 300 frtot 2-szer véve 600 frtot, a II-iknél 24, illetve 88 frtot tesz ki.

Tehát, ha az adó alaponi becslést veszem is számításom alapjául és a díjat a régi díjskála szerint számítom, akkor is az I-ső számú hagyaték csak 145, a II-ik számú pedig 8 illetve 10 frrtal kevesebb, az utóbbi a 33 §. alkalmazása esetén pedig 4, illetve 24 frrtal több, mint az új díjjegyzék szerinti díj.

A tárgyalási díj tehát a régi szerint csupán nagy, milliós hagyatékknál kevesebb, mint az új díjskála szerint, de a kisebb hagyatékknál a differentia elenyésző csekély, sőt ha tekintetbe veszem, hogy vidéken milliós hagyaték minden 8-10 évben egy fordul elő, s addig a kisebb hagyatékknál a régi törvény 33 §-ának alkalmazhatósága sok esetben előfordult, azt állítom, hogy az új díjskála a réginél alacsonyabb. Ehez még hozzá számítandó, hogy most a 100-300-400⁰/₀-kal kevesebb díj mellett a hagyatéki másolatokat és hitelesítéseket a közjegyző ingyen köteles teljesíteni, míg ellenben a régi, forgalmi, tehát sokkal magasabb becsérték mellett a másolatokért és hitelesítésekért külön díj illetve meg és az ezekért járó díj a kisebb hagyatékokért járó tárgyalási díjat mindenkor megkésztette.

Hogy pedig a fenti becsértékek közötti óriási differentia nem mese, hanem tényleg úgy is van, világosan kitűnik a fentemlített, I-ső számú hagyatékban az örökösök által kötött osztályos egységéből.

Ezen hagyatékban, mint említettem, a cselekvő állapot összege	489727	frt 25 kr.
a tényleg fennálló szenvedő állapot összege	483642	» 45 »
	<hr/>	
maradt tiszta hagyaték	6084	frt 80 kr.

Azon összeget öröklő örökhagyó öt gyermeke, megterhelve az özvegy haszon élvezeti jogával. Egy-egy örökösre esik 1416 frt 96 kr, mit azonban jelenben nem, hanem csak édes anyjuk újbóli férjhez menetele, minthogy pedig az most 55-60 éves, tehát

férjhez menetelre nem is lehet számítani, tehát csak halála után, lehet 15-20 év múlva, élvezhetnek.

Daczára annak, hogy egy-egy örökösre 1416 frt 96 kr. esik, mindamellet 4 örökös az 5.-ikkel oly értelmű egyezséget kötött, hogy ha az 5.-ik a hagyatékbóli jogáról lemond, ad az ötödiknek tisztán 100.000 forintot fizetnek és úgy a saját osztály részükre, mint a kielégítési 100.000 frtra vonatkozó minden költséget, terhet és illetéket ők viselnek.

Igy van az nemcsak a nagyobb, hanem a kisebb hagyatéknál is. Tehát hol van itt a sokat emlegetett dijemelkedés? Nem dijemelkedés ez, hanem díjesés. A jövedelem nemhogy magasabb, több lenne, hanem alacsonyabb, kevesebb, a réginek felére szállított le.

Nagyváradon a közjegyzők, a kényszer hagyatékátárgyalás daczára egy évben még 200 hagyatékot sem kapnak.

Ez pedig nemcsak Nagyváradon van így, hanem sok más helyen is, s bizony-bizony nem tudom, hogy egyes, vidéki közjegyzők, hol a kereskedelem nem virágzik, s így okmányok és váltó-óvásokból eredő jövedelmekre nem számíthatnak és vagyonnal nem bírnak, jelenben hogyan élnek meg.

Ezek után mondja igazságügyi kormány, vagy bárki más, hogy a jelenlegi díjcsála a réginél kedvezőbb, a jövedelem több: a közjegyzői állások szaporíthatók! Azt hiszem minden avatott előtt világos az ellenkező: a közjegyzői állások számát nagyobb mérvben szaporítani lehetetlenség és ha ez mégis megtörténnék, a szaporítások a közjegyzői intézmény lételét veszélyeztetik.

Bekker István

nagyvárad kir. közjegyző jelölt.

Nyílt kérdések.

Köthető-e az új örökösödési eljárás szerint oly osztály-egyezség, melyben a túlélő házastárs a hagyatékot természetben veszi át s az örökösöket pénzben elégíti ki — és kell-e az erről felvett tárgyalási jegyzőkönyvhöz külön okirat vagy külön jegyzőkönyv?

A Kismartonban m. év végén kiskorú örökösök és özvegy hátrahagyásával végrendelet nélkül elhalt Gr. F. hagyatékának az új örökösödési eljárás alapján általam történt letárgyalásakor felvett

jegyzőkönyvben az osztály akként lett megállapítva s a tárgyalási jegyzőkönyvbe magába beiktatva, hogy a túlélő özvegy a kiskorú gyermekeire leltár szerint esett apai hagyatékot (az apai és anyai közös ingók és ingatlanok apai felét) természetben átvette azzal a kötelezettséggel, hogy gyermekei atyai örökrészét pénzben kifizeti.

Ezen ekként létrejött egyezség az illetékes árvaszék által helybenhagyatván, az iratokat átküldtem az itteni kir. járásbirósághoz az átadási végzés meghozatala végett. Azonban a járásbíró az átadást megtagadta és az ügyet újabb tárgyalás végett nekem visszaküldötte azon indokolással, hogy miután az örökösödési eljárás 59. § a olyan egyezséget, a milyent és a hogyan én azt egy egyszerű tárgyalási jegyzőkönyvben felvettem, nem ismer, s miután a hagyaték átadását jogczim (végrendelet, törvény, szerződés) hiányában nem eszközölheti mert a tárgyalási jegyzőkönyvbeli átvételi actus nem eszközölheti örökösödési jogczimnek melynek, alapján a hagyaték az özvegynek beszavatolható s az ingatlanok nevére telekkönyvileg átíráshatók lennének, meg nem áll — az ő átadást az özvegy javára csak úgy eszközölné, ha egy újabbban felveendő tárgyalási jegyzőkönyvben csak a hagyaték állaga és a kiskorú örökösök örökösödési aránya állapíttatik meg, a mely alapon nekik a hagyaték a megfelelő arányban átadatik s tulajdoni joguknak a hagyatéki fekvőségjárandóságokra telekkönyvi átíratása elrendel-tetik, — mégis, ha az özvegy a hagyatékot természetben kívánja átvenni, erről egy külön szerkesztett okiratot, vagy külön jegyzőkönyvet kell a fenti módon felvett tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolni.

Felhívott tehát, hogy a hagyatéki eljárást az általa előadott módon újból ejtsem meg.

Szerény nézetem szerint a járásbíró által hivatkozott 59. §. első bekezdésének utolsó előtti «is» szava a §-ban contemplált 4 egyezségkötési módon kívül más módon való egyezségkötést — tehát olyan osztályt is, mint én felvettem — megenged, mert a 4 eset nem imperative van előírva. Az általam kötött egyezséghez pedig — mint-hogy a törvény 60., 67. és 70 §-aiban előírt külön okirati vagy külön jegyzőkönyvi eljárás az én esetemre azért sem alkalmazható, mert az általam felvett egyezségben 3-ik személy által osztályba adott, vagy olyan ingatlan nincs, mely nem áll örökhagyó nevében, avagy nevében áll, de nem az övé.

Az örökösödési eljárás a külön okiratot vagy külön jegyzőkönyvet csak a 60., 67. és 70. §-ok eseteiben írja elő s csak ezen

esetekben állapítja meg a 119. §-ban a közjegyző díját a külön jegyzőkönyvért.

Már most, ha én a járásbíró kívánságát teljesítem és külön jegyzőkönyvet (és nem közjegyzői okiratot) csatolok a tárgyalási jegyzőkönyvhöz, úgy abba a helyzetbe kerülök, hogy nincs a ki díjamat megállapítsa.

Nem tudom már most, hogy a nekem visszaadott hagyatékkal mitevő legyek, — de mert Gr. F. örökhagyó esete nem az egyedüli, s azóta több hagyatékot tárgyaltam az általam jelzett módon, a melyeket a járásbíró minden bizonynyal szintén vissza fog utasítani, — azon kéréssel járulok a magyar kir. közjegyzők közlönye révén tisztelt kartársaimhoz s különösen azokhoz, a kiknek magoknak volt már az enyémhez hasonló esetök, hogy az én fenn vázolt esetemről becses nézetöket e közlöny hasábjain közölni sziveskedjenek.

Kismarton, 1896. évi június hóban.

Dr. Kaprinay Endre
kir. közjegyző.

Dr. Keczer Ákos kartársunktól a *hagyaték tárgyalási jegyzőkönyvek másolatai* tárgyában felvetett kérdéshez, a következő sorokat veszszük:

Dr. Róth Zsigmond félegyházi kir. közjegyző kartársunk útbaigazítást keres abban az irányban, mily eljárást kell követnie a hagyaték tárgyalási jegyzőkönyvek egyszerű másolatainak a gyámhatóság által kívánt elkészítéseért járó díjaknak felszámítása és érvényesítése körül, a mely egyszerű másolatok az árvaszéki irattár számára szükségesek?

Az előbbi jogállapot szerint, nevezetesen az 1877. évi XX. t. cz. 254. §-a értelmében, a tárgyalási jegyzőkönyv egy hiteles példánya a gyámnak kiadandó volt, e célból tehát, veleményem szerint, az árvaszékek ez előtt egy hiteles másolat kiállítására megbízást adhattak.

Most, az érvénybe lépett 1896. évi XI. t. cz. 128. §-a a fentebb utalt 254. §. intézkedéseit a többi közt hatályon kívül helyezte, e czímen azért hiteles másolat többé nem követelhető.

Fenforog ezután, az az eset, a mi a feltett kérdésben foglaltatik, hogy t. i. szükséges-e az árvaszéki irattár részére a kívánt másolat?

Erről, tudomásom szerint, sem az azelőtti, sem a mostani törvény, sem végre az árvaszéki ügyrendet megállapító belügyminiszteri rendelet intézkedést nem tartalmaz, annak szükségességét elő nem írja, az árvaszékeknek tehát nincs törvényes alapjuk arra nézve, hogy ily másolatokat a felek terhére követeljenek, hacsak e tárgyban partialis megyei szabályrendelet netán másként nem intézkedik.

Dr. Zöld Sándor az ezen rovatunk alatt előzőleg felvetett kérdésekre a következő választ küldi be: *Bésán Mihály* lugosi kir. közjegyző által az örökösödési eljárás gyakorlati alkalmazása tárgyában a jelen folyóiratnak folyó évi márczius havában megjelent 3. számában tett kérdéseire a következőkben bátorkodom válaszolni:

ad 1. A tárgyalással megbízott kir. közjegyző jegyzőkönyvileg constatálja, hogy a haláletfelvételen megnevezett örökösök közül a szabályszerűen kitűzött tárgyalásra senki sem jelent meg s a haláletfelvétel és hagyatéki leltárból megállapítja az örökösöket, a hagyaték állagát és azon hányadot, amelyben az egyes örökösök a hagyatéki ügyiratok szerint örökösödni hivatottak és a jegyzőkönyvben megemlíti, hogy az örökösök meg nem jelenése folytán sem azok örökösödési joga, sem hányaduk nem vitás és ennek folytán az örökösök általa az 1894: XVI. t. cz. 62. §-ában foglalt jogkövetkezmények terhe mellett újból meg fognak idéztetni. Ha a törvény 62. §-a alkalmazásával eszközölt idézés folytán az újabb határnapra az örökösök közül újra senki sem jelenik meg, a kir. közjegyző az ez alkalommal folytatólag felveendő jegyzőkönyvben ezen tényt megállapítván, minthogy immár az örökösödési jog és hányad a törvény 62. §-ba alkalmazásával eszközölt idézés folytán az összes örökösök tudomására jutott és azok azon constatált tény által, hogy az újabb tárgyalásra sem jelentek meg, a velük közölt örökösödési jogosultság és hányadban megnyugodtaknak tekintendők és így az örökösödési jog és hányad tényleg nem vitás, kéri a hagyatéki bíróságot, hogy a hagyatékot az általa a hagyatéki ügyiratokból megállapított örökösöknek és örökösödési hányadban bíróilag átadja és őket az általa felszámított tárgyalási díj és jegyzőkönyvi bélyeg megfizetésére egyetemlegesen bíróilag kötelezze.

ad 2. A megbízó kir. járásbíróóság, mint hagyatéki bíróság, az esetben, ha a kir. közjegyző a felek meg nem jelenése miatt az ügyiratokat visszamutatja, a hagyatéki ügyiratokat a közjegyzőnek újból kiadja, az általam az első kérdésre adott feleletben alkalmazandónak ajánlott eljárás alkalmazása céljából (vagyis, hogy az örökösöket újból megidézze is, ha azok közül senki sem jelent meg, ezen tényt és a hagyatéki ügyiratokból a hagyaték állagát, az örökösödési hányadát megállapítsa és ezután őket a törvény 62. §-ának alkalmazása mellett újból megidézze) s ha annak a kir. közjegyző a jelzett módon megfelelt és azután a hagyatéki ügyiratokat betérjeszti azzal, hogy az általa a 62. § alkalmazásával idézett örökösök az újabb tárgyaláson sem jelentek meg, a hagyatékot a kir. közjegyzőnek ebbeli kifejezett kérelmére a hagyatéki ügyiratokból általa megállapított hányadban az örökösöknek a törvény által előírt módon átadja.

ad 3. A telekkönyvi hatóság köteles az 1894: XVI. t. cz. §-a és a vonatkozó ministeri rendelet 28. §-a értelmében az illetékes kir. járásbíróáságnak, mint hagyatéki bíróságnak a hagyaték tárgyalása végett bejelenteni mindazon ingatlanokat, melyekre nézve tulajdonosként az «örökhagyó» (Erblasser) vagy «N. N. hagyatéka» van eredetileg hibásan felvéve vagy esetleg később telekkönyvileg bekebelezve, a mi a gyakorlatban, sajnos, szintén már előfordult, mivel az 1894: XVI. t. cz. 23. §-ában erre a bíróságok általában kötelezve vannak és ezek alatt a bíróságok minden ágazata és így a telekkönyvi hatóságok is értendőek, mert ellenesetben a cél, mely miatt az ingatlanokra nézve a hagyaték tárgyalási kényszer kimondott, — a telekkönyvi állapotok rendezése, — nem volna a maga teljességében elérhető.

Dr. Gidófalvi István kolozsvári kir. közjegyző a jelen folyóiratnak folyó évi május és június havára megjelent 5. és 6. számában a Bésán Mihály lugosi kir. közjegyző által felvetett kérdésekre vonatkozólag egy hagyaték tárgyalási jegyzőkönyvmintát tett közzé, melyet azonban én az általam előadottak folytán, de egyéb okoknál fogva is, helyesnek nem tartok. Nem akarván hosszadalmas lenni, ezúttal mellőzöm azon okok részletes felsorolását, melyek miatt a Dr. Gidófalvy István kolozsvári kir. közjegyző úr által közzétett ezen mintát nem tarthatom helyesnek és e helyett inkább az általam ajánlott eljárásnak megfelelő jegyzőkönyvi mintát vagyok bátor

könnyebb megérthetés céljából közzétenni, kérve az igen tisztelt Kartárs urakat, hogy annak elfogadhatósága felett véleményüket nyilvánítani sziveskedjenek, mert az 1. és 2. szám alatt feltett kérdésekben oly gyakorlati esetről van szó, melyről a törvény tüzetesen nem intézkedik és így egy törvényszerű expediens alkalmazásáról van a szó, mely esetleg általam sincsen helyesen kitalálva.

$\frac{1234}{p. 1896}$ megbízási szám.

$\frac{123}{1896}$ hagyatéki folyó szám

JEGYZOKÖNYV

felvettem Dr. N. N. pécsi kir. közjegyző Pécssett 1896 évi június 10.-én a pécsi kir. járásbíróáságnak $\frac{1234}{p. 1896}$ számú megbízó végzése folytán a Cserkúton 1896. évi január 20.-án végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt Csömör Pál hagyatéka tárgyalásáról.

Felenlevők:

Dr. N. N. kir. közjegyző.

A felek részéről: senki.

Minthogy az örökösök közül törvényszerű idéztetésük daczára senki sem jelent meg, alulírott eljáró kir. közjegyző a hagyatéki ügyiratokhoz csatolt és törvényszerűen kiállított halálesetfelvétel alapján megállapítom, hogy az örökhagyó törvényes örökösei:

1. Csömör Katalin férj. Nagy Pálné keszűi kalos,
 2. Csömör János cserkúti lakos, 35 éves,
 3. Csömör András málomi lakos, 25 éves,
- az örökhagyó gyermekei.

A hagyaték állagát a hagyatéki ügyiratokhoz csatolt és törvényszerűen kiállított leltár és az általam fogatosított telekkönyvi szemle szerint helyeseknek talált és idecsatolt telekkönyvi hiteles másolatok alapján a következőképen állapítom meg:

A. Cselekvő állapot: 1. Ingóságban	150 k.
2. Ingatlanban	1000 k.
Összesen	1150 k.
B. Szenvedő állapot: A leltár szerint összesen	350 k.
Marad tiszta hagyaték	800 k.

Az örökhagyó végrendelet hátrahagyása nélkül halt el és így törvényes örökösödés rendje szerint örökösök: Csömör Katalin,

János és András, az örökgyó gyermekei, mindegyik a hagyaték $\frac{1}{3}$ részére.

A megnevezett örökösök közül egyik sem jelenvén meg, sem örökösödési joguk, sem örökösödési hányaduk nem vitás, minek folytán alulírott eljáró kir. közjegyző az összes örökösöket az 1894: XVI. t. cz. 62. §-ában előírt módon és az abban foglalt jogkövetkezmények terhe mellett egy újabban kitűzendő tárgyalásra meg fogom idézni.

Kelt mint fent.

(Közjegyzői pecsét.)

Dr. N. N.

pécsi kir. közjegyző.

Folytatólag felvettem Dr. N. N. pécsi kir. közjegyző, Pécsen 1896 július 28.-án.

Mint hogy a jelen hagyatékban érdekelt örökösök az általam az 1894: XVI. t. cz. §-ában előírt módon és az abban foglalt jogkövetkezmények terhe mellett eszközölt és a beérkezett, idecsatolt kézbesítési vevények szerint szabályszerűen kézbesített idézés daczára a mai napra kitűzött tárgyalásra sem jelentek meg és így a velük közölt örökösödési jogosultság és hányadban megnyugodottaknak tekintendők, tisztelettel kérem a tekintetes hagyatéki bíróságot, hogy:

1. Néhai Csömör Pál hagyatékát és pedig a leltárban A I. 1—18 tétel alatt felvett 150 korona értékű ingóságokat, továbbá a cserkúti 56 sz. telekkönyvi betétben felvett A I. 1—19 sorszám alatti 56 hr. sz., 32. sorsszámú házat és udvart és $\frac{1}{4}$ telket 1000 frt. értékben a hagyatéki terhekkal együtt, törvényes örökösödés jogczimén $\frac{1}{3}$ részben Csömör Katalin férj. Nagy Pálnénak, $\frac{1}{3}$ részben Csömör Jánosnak és $\frac{1}{3}$ részben Csömör Andrásnak, mint az örökgyó gyermekeinek bíróilag átadni és tulajdonjoguk telekkönyvi bekeblezése iránt az illetékes telekkönyvi hatóságot megkeresni méltóztassék.

2. A tárgyalásért törvényszerűen felszámított 16 korona díjamat és a jelen jegyzőkönyv bélyegére előlegezett 72 fillért, összesen tehát 16 k. 72 f. kérem javamra az örökösök ellen bíróilag megállapítani és őket ezen összeg megfizetésére egyetemlegesen kötelezni.

Kelt mint fent.

(Közjegyzői pecsét.)

Dr. N. N.

pécsi kir. közjegyző.

ad 4. Az 1894: XVI. t. cz. 27. §-a megadja a feleletet arra, hogy mi a teendő akkor, ha az egyetlen nagykorú örökös az örökgyó végrendeletét kihirdetés végett bírói felhívásra sem mutatja be. A törvény 13. §-a szerint a halálesetfelvételt felvevő közeg köteles abban megemlíteni azt, hogy a végrendelet kiadása megtagadtott: bejegyzi tehát, hogy az örökös előtte felmutatott egy az örökgyó által alkotott végrendeletet, melynek kiadását megtagadta, mégis, amennyiben annak tartalma vele közöltetik, ezt is köteles röviden a halálesetfelvételbe felvenni. Ha tehát az örökös a bírói felhívásra a végrendeletet kihirdetés végett nem mutatja be, úgy a bíróság, amennyiben a halálesetfelvételben a végrendelet tartalma közölve van és abból a végrendelet által érdekelt nevet és tartózkodási helyét megállapítani képes, azokat végzésileg utasítja, hogy igényeiket záros határidő alatt a törvény rendes útján érvényesítsék s ezt előtte igazolják, mely esetben a további eljárást annak befejezéseig felfüggeszti; ellenesetben a kitűzött határidő lejártá után, tekintet nélkül a végrendeletre, a hagyatékban a szükséges további intézkedéseket megteszi, miután ez esetben azt kell a bírónak feltételeznie, miszerint az érdekelt végrendeletileg kedvezményezettek igényeiket egyáltalán, vagy legalább is a hagyaték tárgyalása előtt nem kívánják érvényesíteni. Ha pedig a halálesetfelvételtől nem tűnik ki az, hogy a végrendelet által kik vannak érdekelve, úgy a bíróság a végrendelet bemutatásának megtagadása esetében az összes ügyiratokat a bünvádi eljárás megindítása végett az illetékes vizsgáló bírósághoz teszi át, mert gyanú forog fenn arra nézve, hogy az örökös a végrendeletben kedvezményezettek megkárosítása czéljából kívánja a végrendeletet eltitkolni s így a büntető törvénykönyv (1878: V. t. cz.) 406. §-ában minősített okirathamisítás vétségének jelenségei mutatkoznak s ennek befejezéséig a további eljárást felfüggeszti.

ad 5. Ha az örökös nem képes a hivatalos lapban közzéteendő hirdetmény díjait megfizetni, úgy a kir. közjegyző kérheti a megbízó hagyatéki bíróságot, hogy az erre szükséges összeget a hagyatékból, amennyiben abban készpénz van, kezére kiutalványozza, ellenesetben helyesen teszi a közjegyző, bár erre törvényileg kötelezve nincsen, ha ezen összeget sajátjából előlegezi, mert különben a tárgyalást nem foganatosíthatja és ezen összeg javára az örökösök ellen egyetemlegesen amúgy is bíróilag megállapíttatik, ha azt a jegyzőkönyvben szabályszerűen felszámítja.

Az 1894: XVI. t. cz. 4. §-a alapján hivatalból elrendelt hagyaték tárgyalás esetében azonban a szükséges hirdetési díjat, ha azt az örökösök képtelenek megfizetni, véleményem szerint a tárgyalást elrendelő bíróság köteles előlegezni, mert a hirdetési díj előlegezésére a kir. közjegyző kötelezve nincsen és a hagyatéki bíróság jogosítva van ezen általa előlegezett hirdetési díjat az állam javára a hagyatéki ingatlanokra előlegezni és telekkönyvileg biztosítani, a mi a közjegyzőnek nem áll módjában.

Különben azt hiszem, ezen kérdés kevés gyakorlati jelentőséggel bír, mivel az egyszeri hirdetési díj oly csekély, rendszerint 2 frt 67 kr., hogy azt az örökösök a bíróság meghagyására be fogják fizetni, de a kir. közjegyző is könnyen előlegezheti. Sőt, véleményem szerint a hagyatéki bíróság az esetben, ha az örökösök meghagyására a hirdetési díjat be nem fizetik, erre őket végrehajtás terhe mellett is kötelezheti s így az örökösök ily csekély összeg miatt alig ha fogják magukat a végrehajtásnak kitenni.

ad 6. Ha a kitűzött tárgyalásra a kir. közjegyző nem jelenik meg, úgy az erre vonatkozó feljelentés folytán a bíróság a késedelmes kir. közjegyző ellen az 1886: VII. t. cz. 34. §-ában foglalt intézkedéseit az 1894: XVI. t. cz. 52. §-ának végbekezdésében foglalt módosításokkal alkalmazza. (Lásd a vonatkozó ministeri rendelet 101. §-át.) Ha pedig a gyámhatóság által kinevezett ügygondnok nem jelenik meg a kitűzött tárgyalásra, úgy erről a kir. közjegyző a gyámhatóságnak jelentést tesz, mely azután vagy új ügygondnokot rendel ki, vagy fontos esetekben az 1894. évi XVI. t. cz. által nem érintett 1877. évi XX. t. cz. 279. §-a második bekezdésében részére megadott kényszereszközöket alkalmazza.

Végül a D.r K. által 7. sz. alatt tett kérdésre feleletem:

ad 7. A kir. közjegyző az adott esetben a telekkönyvi hatóság megkerülésével az árverést nem foganatosíthatja, mert ő a végzésben kifejezetten előírt «bírói árverést» s a telekkönyvi hatóság megbízása nélkül nem foganatosíthatja s a telekkönyvi hatóságot az árverés foganatosítása végett az 1894. évi XVI. t. cz. 97. §-ának második bekezdése szerint a hagyatéki bíróság jogosított megkeresni. Így tehát az összes ügyiratokat a kir. közjegyző azon jelentéssel köteles visszatérjeszteni, hogy a hozott végzésnek törvény szerint nem jogosított eleget tenni.

Vegyesek.

Zimányi Alajos kir. közjegyző az Országos Egylet idei közgyűlése elő terjesztendő a közjegyzői törvény revisióját célzó, utolsó füzetünkben közölt törvénytervezetét lényeges pontjaiban átdolgozta. A módosított tervezetet hely szűke miatt nem közölhetjük egészen, azt hisszük azonban, hogy itt következő kivonatából, illetve ösmertetéséből, olvasóink tiszta képet nyerhetnek felőle. Külalakját illetve ez a tervezet 46 §-ra terjed, melyek 9 fejezet között oszlanak el. A címbe tervező a «díjak» szót szűrta be, úgy hogy ez immár a királyi közjegyzők hatáskörének «és díjainak» módosításáról szól. Magával a hatáskörrel azonban, ezen felírat alatt, csak egy szakasz, az első foglalkozik, mely az előbbi tervezet első szakaszának ismétlése avval hogy *E)* alá «bírói, közhatósági és magánmegbízások teljesítésére» szavak, illetve a velők kifejezett hatáskörág lett még beékelve.

A következő, a helyettesítésről szóló fejezet, 4 szakaszával az első tervezet vonatkozó részének ismétlése. Következik ezután a «közjegyzői díjak és járulékok» felírata alatt egy 8 szakaszból álló fejezet, mely szerint a királyi közjegyző munkadíj, írásdíj, távozási díj és napidíj, vitelbér, bélyeg és egyéb készkiadások megtérítésére tarthat számot. A munkadíjnak alfelosztása állandó, értékfokozat szerinti, illetve időszerintire, mely jelenlegi díjrendszerünknek is csont váza, megmarad, a tételek azonban elejtetnek, a mennyiben ha az oldal 25 sornál többet tartalmaz, 50 fillérre (ellenkező esetben 25 fillérre), a távozási díj óránként 4 koronára, egy napra 25 koronára, a lakás és élelmezési pótlék 12 koronára van contemplálva.

Következik «jogügyletek és végrendelkezések felvétele» alatt egy 16 szakaszból álló fejezet, mely az első tervezet megfelelő fejezetének, bizonyos módosításokkal megfelel. Elhagyatott ebből az előbbi tervezetből a 11. és 12. §. A kényszer eseteihez hozzásoroltatott az írni és olvasni nem tudók kézjegyének kötelező hitelesítése (magánokíraton), egyebekben ez a fejezet visszatér a díjreformra. A kétoldalú szerződések maximalis díját 2000 koronára, az egyoldalúét 1500 koronára emeli. A hitelesítések díját a 3-ik oldaltól fogva 40 fillérre; kereskedelmi könyvek kivonatánál (minden oldalra 20 sort számítva) 50 fillérre emeli; «ajándékozási, házassági, örökségi

és halálesetre szóló szerződések» felvételénél az időszerinti munkadíjnak kétszeres összegben való számítását engedélyezi. «Az okiratok, értékneműek és végrendeletek megőrzése» című fejezet egy szakaszban a vonatkozó díjakat némiképen szintén emeli, míg «a hagyatéki ügyekben való eljárás» című fejezet hat szakaszban a régi tervezet vonatkozó fejezetét ismétli avval a különbséggel, hogy a póttárgyalásokért, a mennyiben nem a közjegyző hibája folytán váltak szükségessé, az 1894. évi XVI. t. cz. 117. §-ában szabályozott díjátalány felére jogosítja a közjegyzőt. «A bírói, közhatósági és magánmegbízások» hat szakaszból álló fejezete új. Ezt itt egészében közöljük:

«40. §.

Peren kívüli jogügyekben előforduló eljárások teljesítésére a bíróságok a közjegyzőt általán véve megbízhatják.

Különösen pedig közjegyző által foganatosítja a bíróság a következő eljárásokat:

- a) hitbizományi javak leltározását;
- b) csődtömegek zár alá vételét és leltározását;
- c) elárverezett ingatlan javak vételárának a jogerejű sorrend szerinti fölosztását;
- d) egyéb tömegértéknek és csődtömegeknek egyesség vagy ítélet által megállapított osztály szerinti felosztását.

41. §.

Közhatóságok megbízásából a közjegyző eljárhat oly jogügyleteknél:

- a) melyeknél a jogi közhitelesség megállapítását a hatóság köztekinteteből szükségesnek tartja;
- b) melyeknél az árvaszék a kiskorúak vagyonára vonatkozó gyámi vagy gondnoki kezelés iránti intézkedésében a javak átadása, vagy visszaadása körül felmerülő tényeknek közhitelességgel való megállapítását szükségesnek találja;
- c) valamely tömegértéknek közhitelesség erejével való felosztását.

42. §.

Magán megbízásokat ügyfelek részére a közjegyző csakis perenkívüli jogügyekben és csakis ügyfelek egyező akarata mellett teljesíthet; és pedig:

a) magán alakú okiratokat készíthet oly ügyekben, melyek nem tartoznak a fentebbi 15. és 16. §§-ban megjelölt és szükségkép közokiratba felveendő jogügyletekhez;

b) perenkívüli és telekkönyvi jogügyletekben a bírósághoz vagy más hatósághoz beadványokat szerkeszthet és azokat saját ellenjegyzése mellett beadhatja:

c) magán ügyfelek megbízásából azok nevében bíróságnál, vagy más hatóságnál nyilatkozatot tehet, egyességet köthet. Azonban vítés kérdések esetében ügyfeleket nem képviselhet.

43. §.

Akár hitbizományi, akár csődtömeg vagy más javaknak bírósági, vagy hatósági megbízásból való leltározásáért, úgy árverések teljesítéseért, becsléseknél való eljárásért a közjegyzőt minden fél napra 10 korona, egész napra 20 korona illeti.

A mennyiben ily eljárás a székhelyen kívüli területen eszközendő, a fentebbi díjan kívül a 12. §-ban meghatározott vitelbér és éllatási illetmény is számítható.

44. §.

Vételár, vagy más tömegértéknek felosztásáért a közjegyzőt a 8. §-ban szabályozott idő szerinti munkadíj illeti; melynél fogva az eljárásról készült okirat vagy jelentés végén az eljárás teljesítésére fordított időt a közjegyző megjelölni tartozik.

A mennyiben ily vagyonfelosztás nagyobb tömegre vonatkozik, számosabb ügyfelek közt eszközöltetik, nagyobb bonyodal-makkal és elágazó számolatokkal jár és nagyobb felelősséghez van kötve: ezen okok indokolása mellett a közjegyző az időszerinti munkadíjon felüli összeget számolhat, mely többlet azonban bírói vagy hatósági megállapításhoz van kötve.

45. §.

Magán megbízások esetén a közjegyző munkadíja az ügyfelekkel való szabad egyezkedésnek van fentartva. A mennyiben e részben megállapodás nem történt, díjai megállapítását bíróságná kérheti, mely esetben a jelen törvény szakaszaiban megjelölt díjaknál kevesebb nem lehet tárgya a megállapításnak.»

Következnek ez után a zárhatározatok.

*

Oly kötelező okirat alapján, melynek tartalma kölcsönügyletről szól ugyan, s melynek tartalma szerint az adós a kölcsönvett összegnek jelzálogi biztosítását is megengedte, azonban kamat fejében ingatlan haszonélvezetét engedte át a hitelezőnek, elrendelhető-e zálogjog telekkönyvi bejegyzése? E kérdést a pozsonyi kir. ítélőtábla 10.ik számú polgári határozata (kir. ítélőtáblai határozattár) következőkép dönti el: M. Jánosnak K. József és társa elleni zálogjog bekebelezése iránti telekkönyvi ügyében kérvényező a következő tartalmú kötelezvény alapján kérte a zálogjogot bekebelezetni:

«Kötelezvény. Egyszáztíz forintról, mely összeggel mi alulírott adósok M. János és neje szül. V. Erzsébetnek mint készpénzben leolvassa adósai maradtunk és olyat hitelezőknek lefizetni kötelesek leszünk. Mint kamatot fent kitett tőke után átengedjük tulajdonunkat képező» od mallho vázku» nevű 742 négyszögöl kiterjedésű irtványföldet bérbe, miután azonban ez kis kamat, mert 8⁰/₀-ot sem tesz ki, ezen szántóföld utáni adót mi adósok fizetni kötelesek leszünk.

Ezen tőke jobb biztosításakép megengedjük, hogy ezen összeg a mi ingatlanainkra bekebelezethessék.»

Az első bíróság a kérelmet elutasította, a pozsonyi kir. ítélőtábla pedig az első bíróságnak végzését helybenhagyta, és ennek az ügynek eldöntése alkalmából kimondotta a határozattárba felveendő következő *határozatot*:

Oly kötelező okirat alapján, melynek tartalma kölcsönügyletről szól ugyan, s melynek tartalma szerint az adós a kölcsönvett összegnek jelzálogi biztosítását is megengedte, azonban kamat fejében ingatlan haszonélvezetét engedte át a hitelezőnek, a zálogjog bekebelezése vagy előjegyzése el nem rendelhető.

Indokok: A telekkönyvi rendtartás 69. §-a szerint bekebelezés vagy előjegyzés nem történhetik meg oly okirat alapján, melyben a követelésnek nyilván érvénytelen jogalapja foglaltatik; az okirat beltartalmánál fogva pedig érvénytelen az oly ügylet, mely az anyagi törvény által tiltott cselekményből származik.

Az ösiségi nyílt parancs 19.§a szerint jogérvénytelenek azok a szerződések, melyek oly feltétel mellett kötöttek, hogy a hitelezőnek kamat helyett ingatlan jószág haszonélvezete engedtetett át.

Az ily jogügyletek tehát anyagi törvénynél fogva alapjukban érvénytelenek lévén, az azokra vonatkozó okiratok telekkönyvi bejegyzés alapjául részben sem szolgálhatnak.

A fent idézett nyílt parancs ugyanis egyáltalában tiltja és jogérvénytelennek nyilvánítja a jelzett feltétel alatt kölcsönügyletek megkötését, tehát ily ügyleteknél a feltétel, vagyis annak kikötése, hogy a hitelező kamat helyett használhassa az adósnak ingatlanát, érvénytelenné teszi magát a kölcsönt is.

Minthogy pedig a kölcsönügyletet a feltételtől elválasztani nem lehet, hanem azzal együttesen kell elbírálás alá venni, helytelen az az érvelés, hogy az elzálogosítás, mint feltételnek érvénytelen volta dacára maga a kölcsönügylet érvényes lehetne.

Nem harcol ez ellen a joggyakorlat által elfogadott az a jogszabály, hogy az ilyenü ügyletek érvénytelenítése esetében az adós a felvett zálogos összeget a hitelezőnek visszafizetni köteles, mert ez a kötelezettség nem alapszik a kölcsön, illetve zálogügyleten, hanem az ügylet érvénytelensége folytán a korábbi állapot visszaállításának következménye, ebből folyóan pedig zálogjog bejegyzésének csupán az e kötelezettséget megállapító birói ítélet alapján lehetne helye.

Kelt Pozsonyban, 1896. évi május hó 20-ik napján.

*

Kir. közjegyző kezéhez letett végrendeletnél nem szükséges az egyes íveket összefűző zsinór végét pecsétékekkel ellátni; így mondja ezt ki a kir. Curia egy, 1895 november 29-én kelt 5505 számú ítéletében.

*

Az olyan nem telepített váltók, melyeken közös megállapodással egy harmadik személy van a fizetés teljesítésére megjelölve, a váltóban megjelölt helyen és személynél mutatandók be fizetés

végett és ugyanott veendő fel az óvás is. Ezen (1896 évi június hó 9-én 1104 sz. a. kelt) ítélete a kir. Curiának a jelenleg elfogadott elméletnek és, úgy hisszük, kartársaink általános gyakorlatának is ellentmond.

Egy a közjegyzői teendőkben tökéletesen jártas szakavatott egyén önálló munkás, ki okirat-felvételében, hagyatéki-, telekkönyvi ügyekben tökéletesen jártas, alapos és gyors tárgyaló, az állam hivatalos nyelvén kívül a német, román és szerb nyelveket is teljesen bírja, mint irodavezető alkalmazást keres.

*

Schwarzer Ödön beregszászi királyi közjegyző hivatalában helyettest óhajt alkalmazni. Ajánlkozók bővebb felvilágosítást közvetlenül nevezett kir. közjegyzőtől nyerhetnek.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fiúmei kir. közjegyző.

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik havonként egyszer.

TARTALOM: A kir. közjegyző helyettesítéséről akadályoztatása esetén. — A közjegyzői díj-szabás reformja külföldön. — Nyílt kérdések.

A kir. közjegyző helyettesítéséről akadályoztatása esetén.

II. A párhuzamos működhetés vitatói meggyőződésük erejét, úgy tetszik, nem is annyira a felfogásuk törvényes, mint inkább czélszerű, illetve szükséges voltába vetett hitből merítik. Kell hogy megengedett legyen, a mi elkerülhetetlen; a szükség nemcsak törvényt bont, hanem törvényt szab is. Ebből a látópontból a kérdésnek bizonyára sokkal nagyobb távlata nyílik. Hogy magunk ez utóbbit csak a de lege ferenda szemüvegén nézzük, nem lesz talán akadályára annak, hogy szépségei fölött megegyezünk.

Miután oly viszonyokról van szó, melyek idegen jogterületeken is már szabályozás tárgyát képezték, az első pillantás legczélszerűbb, hogy ezeket illesse.

Az osztrák törvény (1871 július 25.), miután a »közjegyzői jelöltek és közjegyzői helyettesek« (Notariatscandidaten und Notariatssubstituten) felíratú hatodik fejezetének első szakaszaiban a közjegyzői jelöltek képesítésére és szolgálati viszonyaira vonatkozó határozmányokat tárgyalta, a közjegyző helyettesítésére vonatkozólag a következőket írja elő:

119. §. Hogyha szabadságolás, betegség, távollét, hivataltól való felfüggesztés, vagy elmozdítás, halálozás